

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12
Pe 1 lună . 2

Nr. de Duminică
pe un an 4 Cor. — Pen-
tru România și America
10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se ma-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Tara teroarei politice.

II.

(*) Din vară începând, actele de teroare contra naționalităților se țin lanț. Introducerea s'a făcut de către vitejii *honvezi* la *Panade*. A urmat actul de selbatică demență a *jandarmului* din *Pecica* și apoi vărsarea de sânge dela *Cristian* (lângă Brașov) unde au excelat — *husarii*.

Prigonirile procurorilor, cărora le-a succes a face ca lui A. C. Domșa să-i se dea 8 luni temniță, lui T. Păcățian 10 luni temniță, iar ieri se dete în Oradia 6 luni temniță și 500 coroane amendă lui dr. Lascu, — nu sunt nici ele o desmerdare.

Fost-au apoi osândiți cu grămada și zia-riștii slovaci.

Vârf la toate s'a pus prin vărsarea de sânge dela *Cernova*.

E de înțeles deci, că energicul deputat slovac dr. Milan Hodja n'a așteptat nici o zi, ci a interpelat îndată, ș'a asvârlit în fața contelui *Andrássy* toate ororile ce săvârșesc subalternii săi, acești reprezentanți ai »ideii de stat« printre naționalități.

Adevărat: întreaga haită *kossuthistă* s'a năpustit cu furie selbatică asupra lui Hodja. Eră cât pe colo s'o pățească întocmai ca *Vaida*. Nu s'a clătinat însă o singură clipă, nu s'a lăsat desconcentrat nici de cinismul revoltător, nici de potopul de insulte ce a curs asupra sa, ci o oră și jumătate le-a spus buchile, a făcut cel mai fidel tablou

al fărădelegilor și infamiilor ce se comit de administrație împotriva naționalităților.

Nu li-s'a vorbit de mult astfel părinților patriei«, legiuitorilor maghiari.

Presa lor a sărit ca dulăii asupra trecătorului și caută să sfășie pe dr. Milan Hodja. Nu e infamie, pe care să n-o scrie la adresa neînfrântului deputat slovac. »*Budapesti Hirlap*« este revoltată mai ales din cauză că dr. Hodja a zis că cei doi preoți și solgăbirăul sunt *venetici* în comuna curată slovacă și pentru că a avut aierul să pretindă, că în sat slovac datătoare de ton să fie voința slovacilor!... După percepțele politice *kossuthiste*, în orice sat lege este voința solgăbirăului, care reprezintă... »ideia«. Cetățenii, dacă nu-s cu »buzes maghiare«, nu numără!...

Teroarea pe toate terenele pe această mentalitate specială maghiară se sprijinește. Cum scriu ziarele, așa cugetă și deputații, așa cugetă și miniștrii. Dovadă celece i-s'au strigat lui dr. Hodja, dovadă răspunsul contelui *Andrássy*, acest prototip al îngâmfării și cinismului oligarh, care în loc să promită îndreptare, s'a pus el de către pădure, acuzând pe interpelator și pe toți agitatorii naționaliști. Ministrul de justiție *Günther*, se înțelege: a stat și el pe același nivel, amenințând cu urgia justiției maghiare.

Amenințări ridicule! Cine se sperie de ele? Care român ori slovac ieșit din temniță a părăsit steagul național? Câți aderenți au câștigat procurorii »ideii«? Afară de *Burdea* și *Moldován Gergely*, care ro-

mân s'a lăpădat de neam într'atâta, încât să se facă *kossuthiștilor coadă de topor?*

Rezultatul acestei politici de ignominie este însă cu totul altul... Adevărat, se aruncă în jale multe suflete slovace și române, constatată însă și »*Az Ujság*« următoarele:

»Rezumând toate, nu se poate tăgădui faptul, că afacerea dela *Cernova*, oricât s'ar căuta și limpezi într'ansa adevărul curat, Ungariei și politice maghiare i-a stricat nespuse de mult. Chiar dacă n'a dat motiv de drept, prilej binevenit a dat însă ori cărei porniri dușmănoase contra noastră. Intre alții și lui *Björnson*, care cu sentimentalismul neînțeleș al unui moșneag s'a făcut apostol al slovacilor...

»*Björnson* a vorbit într'o dungă, vestind împilarea slovacilor, dar să-i cauți părechea de norocos ce-i. Tocmai acuma zboară în lumea mare grozava veste a vărsărilor de sânge dela *Cernova*. O sfințire de biserică dela sate, cere jertfa de doisprezece slovaci morți și cam atâția răniți. Prea de tot mult. Mai mult chiar decât jertfele unei alegeri generale sub *Bánffy*. Atunci însă, partidele maghiare ce-s astăzi la guvern, țipau ca din gură de șarpe de tot felul de năpaste ce-au ajuns pe slovaci. (Noroc, că nu le a auzit *Björnson*). Nu putem ști dacă bieții slovaci din *Cernova* în adevăr așa s'au purtat față de jandarmi, cât era peste putință a se opri vărsarea de sânge; dar cât de provocatoare să le fi fost ținuta: răzbunarea exagerată va adauge la creditul agitatorilor slovaci, iar nu la puterea maghiară. Frumos și cucernic lucru este o

FOIȚA ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Al treilea turneu de teatru.

— Impresii. —

De Zaharie Bârsan.

III.

Vinere dimineața în ziua de Sf. Ilie plecăm din Cluj peste *Apahida* cea cu turtă de săcară și o luăm în sus pe *Valea Someșului*. Mi-aduceam aminte de-acum 9 sau 10 ani când tot pe drumul acesta, băiat cu dorul de o lume nouă, mergeam la școlile dela *Năsăud*. Un geamantan mărice! și gândul la cei, pe cari i-am lăsat plângând în gară la *Brașov*, atâta duceam cu mine.

Trecem pe la *Gherla* cea frumoasă, unde știam c'a fost și unul de prin părțile noastre, trecem pe la *Deș-ul* cel șovinist și după puțin ne coborim la *Beclean* să schimbăm trenul.

Ne urcăm într'unul mititel care ne ducea până la *Ilva-mică*.

Când ne apropiăm de *Năsăud* mă năpădesc amintirile unei primăveri aproape uitate. Mi-aduc aminte de prietenii mei de-atunci, de petrecerile noastre tănuite în câte-o crăsmă uitată din în-trădam-ul cel jidovesc, mi-aduc aminte de cele două fete ale crășmarului de lângă pod și de bietul meu ceas lăsat amanet pe-acolo. Eram vr'o patru-cinci nedespărțiți, toți cântăreți și băieți buni. Când se desprimăvăraseră rătăciam cântând pe dealurile din preajma *Năsăudului* și făceam să răsună văzduhul de quartetele noastre improvizate. Odată am făcut un lucru, de care în tot-

deauna mi-a fost frică, amintindu-mi-l. Se desghetase *Someșul* și masele de gheață se țineau spriginite una de alta, gata, gata să pornească. În mijloc eră o masă fixă, mai mare, și noi sărind de pe una pe alta, ajungem aici și ne așezăm cu nu știu câte sticle de rachiu. Pe vremea mea se bea numai rachiu pe la *Năsăud*; acum nu știu. Eră așa de ușor să se desfacă masa pe care ședeam și s'o pornim cu *D zeu*. Ei, ce vreți? Eram în vârsta aceea frumoasă când omul îndrăznește tot. Cine sta să se mai gândească!? Cântam și radeam de par'că am fi stat pe cine știe ce plai cu flori și cu iarbă verde.

Îmi mai aminteam de-o căscioară acoperită cu șindilă din capul uliței de din dos și de o față frumoasă, pe care o văzusem în căscioara asta, la război, scaldată de razele proaspete ale unei dimineți de primăvară. Apoi de-o dragoste, soră cu florile, urșă să moară odată cu ele și de o seară de bal din sala de gimnastică de unde m'a dat afară directorul gimnaziului, fiindcă mă găsise fumând un meci de țigară. A fost cea mai urită seară din tinerețea mea; mă făcuse de ris în fața fetelor.

Și multe altele îmi veneau în minte.

Trenul se oprește în gară la *Năsăud*, mă întâlnesc cu prieteni de pe vremuri, unii ne însoțesc până la *Sângiorgiu*, alții îmi promet că vin pe zilele reprezentărilor.

Înaintăm, furișându-ne cu trenul nostru mititel printre dealuri, tot pe lângă *Someș* și pe la 2 p. m. ajungem la *Ilva mică*.

Un țaran bătrân, dar voinic întrebă de mine cu voce tare și mă caută printre lume.

— Eu sunt! zic.

— Eu sunt al cu cocia dela Hotel.

— Să fi sănătos.

Încărcam bagajele și pornim spre *Sângiorgiu*. *Someșul* curgea la vale, întunecat de limpede și de curat ca toate apele de munte. La stânga se ridicau culmi pieșuve și sterpe și din când în când se iveau pe vărfuri colțuri pietroase, cum îi iese omului sărac părul prin căciulă.

Cărăușul nostru, era un bătrân bun de gură, glumeț și simpatic.

— N'ați mai fost pe-aci, așa-i?

— Nu moșule, n'am mai fost.

— *E bogăt*, că îs mulți pe lumea asta, cari n'au de lucru. Ați nimerit chiar bine. E astă seară la hotel așa o... asta... știi o doamnă d'astea care cântă.

Vorbia de concertul d'șoarei *Valeria Pap*.

Trecem pe sub niște poduri acoperite, mai se ceartă bătrânul cu niște ovrei, cari nu dădeau cu căruțele din drum, mai cotim la dreapta, la stânga și înțrăm în *Sângiorgiu-român*. Un sat mare și curat, cu case multe de lemn și cu multe grădini.

O casă mare și simplă, un fel de casarmă veche, cu coridoare strimfe și cu niște odăi mari și puțin prietinoase, foarte economic mobilate — eră hotelul bălor. Lavoarele sămănuau cu acelea rămase într'o casă din vremuri bătrâne, iar scaunele și celelalte mobile miroseau a muced și a bătrânețe.

În fața hotelului un parc destul de frumos, brădet mult și grupuri-grupuri de oameni, cari stăteau de povești unii, alții jucau cărți. Câte un grup de tineri, fete și băieți, ceteau ultimele nou-

sfințire de biserică, dar nu prea se obișnuiește a o silii prin puterea sulțelor. Iar douăsprezece cadavre, nici cea mai patriotică sfințire de biserică nu prețuiește.

Sunt apoi și ziare maghiare, cari nu se genează a spune adevărul. Astfel »Népszava« (dela 30 Oct.) scrie:

»Prin ce știu dar domniile patriei maghiare să atragă atenția Europei spre noi?

»Prin faptul, că în mijlocul Europei mențin cu mare succes stări de lucruri aziatice dintre cele mai nefalsificate și despre această activitate succesează a lor dau lumii culte din când în când probe cari sună și pârae. Așa au făcut și acum, astfel au amintit lumii culte că »él magyar, áll Buda még« (mai trăiește unguțul și Buda stă — încă)..

»Cauză pentru îngrozitoarea vărsare de sânge nu eră. Trebuie oare să sfințești cu sila o biserică? Ori poți să potolești cu puterea spiritele agitate? Nu trebuie și nu se poate! Dacă glava agentului executiv al statului maghiar n'ar fi stăpânită de sufletul spiritului de domnie națională-maghiară, ar fi trebuit să vadă asta. Și ar fi fost dator să se întoarcă, împreună cu preoții săi protejați. Dar în creerul său mic în loc de judecată dreaptă, în loc de știință și cugetare omenească se lățește spiritul domniei naționale. A dat deci ordin să se tragă în carne vie, a dat ordin să se omoare oamenii.

»Ș'apoi, în definitiv, nici n'a fost vorba să se sfințească biserică din Cernova în ziua aceea, ori ca protopopul să molcomească spiritele. Nu, despre altceva a fost vorba. Domnia națională s'a apucat să prigonească pe preotul popular al comunei pentru convingerile sale politice, pentru că propaga drepturile naturale ale poporului slovac.

Acesta e adevărul!

Il vede azi lumea întreagă. Și ani de propagandă n'ar fi putut s'ajugă la succesul cât naște pe urma salvelor trase de jandarmi, și-o carte scrisă de cel mai cald apă-

rător al naționalităților n'ar fi lămurit lumea mare asupra regimului de teroare kossuthistă, ca următoarele cuvinte ale oligarhului Andrassy: »Fără folosirea armelor nu-i ordine legală nici siguranță de stat«...

Statul ungar — așa spune ministrul — se razimă deci pe puterea armelor jandarmerești?!

Teorie ce nu poate ieși decât din capul strâmt al magnaților perversi!

Teroarei acesteia naționalității să continue a-i răspunde dela înălțimea tribunei parlamentare. De acolo să se arate lumii mari fărădelegile și crimele... Ori cât le-ar fi de grosă pielea, kossuthistilor tot va trebui cu vremea să le ardă obrazul de rușine.

Așteptăm deci interpelarea și în afacerea dela Panade, Pecica și Cristian, căci nici sângele românesc nu-i permis să se verse fără ca vandalii să fie demascați; cel puțin atâta, dacă nu putem să-i și pedepsim!

Să se facă deci neîntârziat interpelarea!

Proxima ședință a Camerei va avea loc Luni, 4 Noemvrie, când se va continua discuția asupra proiectului de indemnitate. La sfârșitul ședinței se va discuta propunerea de ieri a lui Ugron Gábor de a se prelungi ședințele cu o oră.

Ungurii și — Cernova în Reichsrath. Felul cum s'a vorbit în Reichsrath despre cazul dela Cernova i-a întristat peste măsură pe maghiari. S'a și adus în discuție faptul acesta Miercuri la întrunirea coaliției, unde au discutat garanțiile constituționale, precum am amintit deja în numărul nostru de ieri.

Prea s'au grăbit cu întristarea și cu indignarea stăpânii noștri. Mai aștepte rițel până va sosi ecoul din Europa întreagă. Să aștepte mai întâiu scrisoarea lui Björnson.

Cine a mijlocit agrafiarea lui Lucaciu? In ședința de ieri a Camerei în

cursul vorbirii lui Bánffy și a părintelui Lucaciu s'a discutat chestia agrafiării părintelui Lucaciu și a memorandiștilor, după ce făcuseră o parte din pedeapsa dată de tribunalul din Cluj în cauza memorandumului. Părintele Lucaciu a spus în discursul său, că nu Bánffy a mijlocit agrafiarea. Intrebat, n'a voit să spună, cine e mijlocitorul, ci a răspuns cu înconjur, că și Bánffy știe cine este. In chestie l-a interpellat Burdia pe Bánffy, în numele mai multor deputați constituționali. Bánffy însă n'a voit să dea deslușiri. Burdia întreabă din nou pe Bánffy, numind în acelaș timp pe ministrul Sturdza de inițiatorul acțiunii de agrafiare.

In fața acestei afirmațiuni Bánffy a spus și următoarele:

— Uneori și regele are dorințe, pe cari guvernul ori le îndeplinește, ori pleacă.

Șovinismul în cameră.

Bánffy și dr. Lucaciu.

— Ședința de ieri a camerei. —

In ședința de ieri a camerei deputatul Ugron a înaintat propunerea de a se prelungi ședințele cu o oră în cursul desbaterii proiectului de indemnitate.

Șurmin reflectează croăște discursului lui Wekerle. Spune între altele, că Wekerle și cu Kossuth i-a imblânzit pe independenți și de aceea Thaly și-a exprimat în numele partidului încrederea față de guvern. Bătrânul »kurucz« votează încredere guvernului acuma, când nu e permis a vorbi de bancă națională, când nuzuințele independiste trebuiesc subordonate politicii lui Wekerle. Ministrul-președinte de aceea a atacat pe croați, ca să abată atențiunea kossuthiștilor dela transacțiune. Pentru ce n'a expus Wekerle programul politicii sale croate? In felul cum a vorbit el, numai șeful unui guvern oligarhic poate vorbi.

Bánffy: Primește proiectul de indemnitate. La aceasta nu se lasă condus nici de principiile lui Lucaciu, nici de ale lui Thaly, ci e de convingerea, că indemnizarea e o necesitate de stat și e sigur, că ajungerea guvernului în ex-lex înseamnă o mare pagubă pentru țară. Nu e cu în-

tăți de prin puținele gazete ce pătrund aici, la polul nordic.

Vin cunoscuți și ne spun despre pregătirile făcute, despre felul cum a fost aranjat concertul de cu seară și de popa din sat care n'a fost înțeleș de poporeni.

Le zisese popa la ieșirea din biserică să stea puțin înaintea Casii Domnului să le spuie ceva, și-a ieșit popa.

»Oamenii buni, a venit aici artistul Ardealului un tinăr care a secerat lauri... etc«.

Lumea se întrebă:

— Ce-a secerat mă, ce a secerat?

Și după ce termină părintele întreabă unul:

»Da cât se plătește dle?

— O coroană!

»Ba să ne lase dle mai ieșlin. Cu o coroană plătim un cosac dle...

Și altul adaugă:

— Un secerător!«

E tipică întâmplare. La noi se întâmplă adeseori de vorbesc »domnii« prea pe sus ca să-i poată înțelege bieții țărani.

Seara mergem la concertul d-șoarei Valeria Pap. O sală pătrată, un podiu și lume multă... multă. Pe ușa de geam a sălii o hârtie pe care vād scris între altele:

Aria din... cutare prin d-șoara X. Mama de Coșbuc prin d-șoara Y. Romanță prin dl Z.

E ciudat să mai vezi astfel de scris la Goz!

Concertul se începe. D-șoara Valeria Pap are o înfățișare impozantă și simpatică, voce plină și puternică. In bucățile românești însă pronunță rău limba noastră frumoasă. Sperăm că pe viitor va da mai multă grijă pronunției românești și

va avea mai multă milă de farmecul versurilor noastre populare. Atunci o vom aplauda din toată inima.

Declamația »Mamei« de Coșbuc a fost simplu redată, dar destul de mulțumitor pentru o diletantă.

Di cu romanța »Cât te am iubit« însă a făcut o greșală; o voce care sună bine în berărie de cele mai multe-ori nu se potrivește de pe podiu.

După concert a fost voie bună. Noi însă osteniți de drum ne-am dus și ne-am culcat.

A doua zi ne-am dus la izvor și am făcut și noi ce fac ceilalți, am băut apă, am înconjurat dealul și am venit iar la izvor. Am mai băut odată și iar am pornit-o pe după deal... Ce să faci? Trebuie să te ții în rând cu lumea; ci-că așa ar fi de leac apa asta.

La baie dăm peste un bătrân c'o gură cât... hotelul băilor. Să ne ia pe sus, nu altceva. Era servitor acolo... și stăpân. Băuse el ceva săracul și ne lua de sus de tot. Am început eu și mai tare, că glas — mulțumesc lui Dzeu, am — și l'am potolit.

Când ieșim la izvor era muzică și veselie. Tineri și fete frumoase se lăsau imbiat cu apă tămăduitoare, se făceau glume și se râdea cu hohote. Era un prisos de viață, ce se risipia în atmosfera curată și patriarhală.

Seara jucăm. Pentru întâia oară se jucă teatru românesc prin părțile astea. Aveam o scenă mică și șubredă, improvizată.

Spectacolul a decurs frumos și s'a sfârșit și mai frumos. Am jucat »Furtuna casnică«. In mijlocul scenei la stânga aveam o canapea mare

de piele, demnă de marele hotel. Avea o apariție traică. Noi sfârșim piesa printr'un joc improvizat: îi arăt brățara și fug după mobilă. Doamna după mine. Mă urc pe canapea, doamna vine și dânsa și încercându-se să-mi ia brățara ne lăsăm ușor pe spatele canapelei, cari se desfac și mă răstorn cu nevastă-mea de gât și în cet, frumos ne trezim jos. Incepem să rādem cu hohot, cortina se lasă și publicul se depărtează mulțumit de acest sfârșit așa potrivit pentru piesa aceasta. Cei mai mulți credeau că într'adevăr așa trebuia să fie.

Un prieten al nostru care se îngrijise de mobilă veni rīzind să ne spuie ceva, dar nu putea; rīdea cu o poftă nespūsă. După ce se mai potoli ne povesti, că directorul i-ar fi zis, când a cerut canapea:

— V'o dau bucuros, dar vedeți de-o mai rezimați de ceva.

— Nici nu m'am gândit ce vrea să zică cu asta. Ha, ha ha... Acum am înțeles, ha ha ha... și rīdea prietenul meu de nu se mai putea oprii, iar noi rīdeam ca niște nebuni de rīsul lui.

După puțin de-abia stăpânindu-se:

»Asta a fost bună! Așa teatru zic și eu. Așa n'am mai rīs de când sunt!

A doua zi, Dumineca, a venit o lume imensă. Mulți n'au mai putut să între; nu mai era loc, deși steteau cei mai mulți in picioare.

Ar fi bine ca direcția băilor să se hotărăscă să facă o scenă convenabilă pentru viitor, când vom reveni iarăși cu drag la cei cari ne-au arătat dragoste și au rămas mulțumiți cu prestațiile noastre artistice.

credere față de guvern și ar avea multe cauze, să voteze în contra unei propuneri de încredere. Chiar și transacțiunea ar motiva în deplină măsură o asemenea atitudine. Cu toate acestea primește indemnitatea.

Reflectează discursurilor naționaliștilor, și în special lui Lucaciu. Lucaciu a spus, că el (Bánffy) e mort politic și pe crucea sa s'ar putea pune următoarea inscripție: A. B. F. R.

Lucaciu: Eroare de tipar (ilaritate).

Bánffy: Știe, că Lucaciu cu această inscripție »în speranța fericitei învieri« nu voiește învierea politice sale...

Lucaciu: În interesul țării.

Bánffy: Politica mea naționalistă o aprobă toți ceice voiesc să edifice statul unitar maghiar. Ceice cred, că pot realiza statul național pe altă cale, decât el, aceia greșesc, chiar fiind de bună credință. Aici e imposibil un stat poliglot, iar naționalitățile acest lucru îl vor.

Lucaciu: Politică patriotică! (Mare sgomot).

Bánffy: Nu politică patriotică, pentru că naționalitățile excepționează chiar și steagul național și emblema maghiară.

Lucaciu: Acuză neîntemeiată. (Sgomot).

Bánffy: Poate arată cu sutele școale și asociații naționaliste, cari nu arborează nici odată steag maghiar. Oratorul nu cugetă la aceea, că va învia ca politician, dar crede, că politica sa naționalistă va prinde teren!

Se ocupă apoi cu procesul memorandumului și spune, că osândirea memorandumurilor nu s'a întâmplat pe când a fost el ministru-președinte, ci sub Wekerle.

Wekerle: Sub Bánffy au fost agrățiați. (Ilaritate).

Bánffy: Da, agrățiarea s'a întâmplat sub mine. Guvernul a purces necorect, recunoaște, când l-a recomandat pe Lucaciu spre agrățiarea regelui. De atunci referințele s'au făcut mai rele, pentru că ei nu se ridică acum numai la periferii împotriva ideii naționale, ci și aici în cameră. (Așa e. Adevărat!) Scopul final al nostru este: »statul unitar maghiar«.

Lucaciu: Egală îndreptățire pentru naționalități!

Bánffy: Față cu pretenziunile neîndreptățite ale deputaților naționaliști nu se poate da alt răspuns, decât respingerea, iar guvernul trebuie să ia pașii cei mai aspri față cu nizuințele îndreptate contra statului. (Aprobări). Într'alte state nici unei naționalități nu-i vine în minte, ca să pretindă în școli limba proprie, afară de limba statului...

Lucaciu: Trăiască Gladstone!

Bánffy: Reflectând apoi croaților, spune între altele, că dacă croații și-ar realiza principiile, atunci lucrul acesta ar avea ca urmare îmbucătățirea Ungariei. Pretinde Ungarie puternică, unitară, în care Croația să nu poată avea rol deosebit. Tendințele lui Rakodczay le consideră cinite, dar nu crede, că el purcede corect.

Supilo: Trebuie să facă politică croată!

Președintele: Spune lui Supilo, că profesează principii de drept public greșite.

Bánffy: Dacă croații nu recunosc statul ungar unitar, Croația trebuie declarată mai curând, ori mai târziu teritor revoluționar și trebuie procedat împotriva ei cu mijloace drastice. Dacă va muri (Bánffy) și din mormânt va striga, că trebuie păzită unitatea Ungariei, căci fără de aceasta prezent poate avea țara, dar viitor la nici un caz.

Lucaciu (în chestie personală): Protestează, ca cineva să fie atacat în cel mai sfânt sentiment, în patriotism. (Sgomot mare, președintele sună încontinuu). Baronul Bánffy m'a atacat, că în cursul alegerii mele nu s'au folosit steaguri naționale. (Sgomot mare).

Președintele: Asta nu e chestie personală. Vorbește numai în chestie personală.

Lucaciu: Dacă m'a atacat cineva, doară am dreptul de-a mă apăra!

Președintele: Domnul deputat a participat odată în discuția asta, conform regulamentului nu puteți vorbi încă odată.

Lucaciu: Cere permisiunea camerei, să se abată dela obiect.

Camera îi dă permisiune.

Lucaciu: Continuă apărarea. Vorbește apoi despre memorandum și spune în memorandum nu e nimica, ce s'ar împotrivi patriotismului. Dacă am mers în Viena la regele — Kossuth n'a mers în Viena? În mijlocirea agrăției Bánffy n'are nici un merit... (Mișcare. Sgomot mare).

Éber: Cine a exoperat atunci agrățiarea?

Lucaciu: Lucrul acesta îl știe și Bánffy.

Strigăte: Spune, cine a fost?

Lucaciu: Nu poate fi politică patriotică aceea, care intenționează oprimarea naționalităților. Politica lui Bánffy e politică de subminare. (Contra-ziceri).

Mai vorbește apoi Bánffy tot în chestie personală și în sfârșit fostul kossuthit *Bozoky*, care ia poziție împotriva indemnității.

Alegerile în comitatul Torontal.

Luni, în 28 Octomvrie a. c. a fost alegerea membrilor congregaționali în cercul Alibunar, comitatul Torontal, la care cerc aparțin comunele: Alibunar, Petrovasela, St. Mihai, Seleuș, Doloave și Șandorf.

Candidații naționali au fost:

Ioanichie Neagoe, preot, Petrovasela.

Pavel Nedelcovici, preot, Doloave, — sârb.

Stefan Popa, preot, Seleuș.

Dr. George Miclea, adv. Alibunar.

Candidații oficioși au fost:

Neagoe Ioanichie, Petrovasela.

Dr. Korsos Elemér, Alibunar.

Knoll János, Petrovasela.

Teodor Cioban, St. Mihai.

Invingători au ieșit: Ioanichie Neagoe, Stefan Popa, dr. George Miclea și notarul comunal din St. Mihai, Teodor Cioban.

Notez că preotul Ioanichie Neagoe nu s'a prezentat la alegere, de altcum alegătorii din Petrovasela s'au purtat brav, precum și alegătorii din celelalte comune, afară de sâmienți.

Preotul Nicolae Popovici din Alibunar, a excelat la alegere prin absența sa, n'a aflat de vrednic să vină, dacă nu în frunte, cel puțin printre alegători, deși alegerea s'a ținut în Alibunar.

Brav s'au purtat preotul George Suci și neguțătorul Cornel Vereș din St. Mihai. Onoare lor și pușinilor sâmienți, cari le-au urmat.

De tot scandalos s'a purtat vice notarul din St. Mihai, Baba József, român de naștere.

Apelul apărut în prețuita foaie »Tribuna« Nr. 219 s'a relipărit în 500 exemplare și s'a împărțit între alegători, și acel apel a deșteptat pe mulți, nu însă și pe sâmienți, nici pe preotul din Alibunar. De s'ar fi deșteptat și ei, n'ar fi ieșit lista națională știrbită cu unul. *Un alegător.*

Alegerile în comitatul Timiș.

Alegerea membrilor, a căror mandat expiră acum, se face în comitatul Timișului în zilele de 18, 19 și 20 Nov. a. c.

Cercul de alegere *Aradul-nou* alege 3 membri, aceasta comună singură formează un cerc de alegere.

Cercul de alegere *Zádorlák* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Zádorlák, Fenlac, Bezdin și Bodrogul-nou.

Cercul *Nagyfola* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Nagyfola, Murani, Sân-Petru nemțesc și Secusigi.

Cercul *Dreisnitz* (Németság) alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele: Dreispitz, Sân-Miclăușul-mic, Kisfalud și Szépfalu.

Cercul *Firiteaz* (Féregyház) alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Kercoztes, Fiscut, Firiteaz și Fibiș.

Cercul *Murani* alege 2 membri, de acest cerc se țin comunele Bencecul-român, Bencecul-nemțesc, Murani, Seciani și Pischia (Bruckenaau).

Cercul *Vinga* alege 8 membri, aceasta comună singură formează cerc de alegere.

Cercul *Cocota* (Orcifalva) alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Cocota, Carani (Mer-czyfalva) Jadani și Călacea.

Cercul *Variaș* alege 5 membri, de acest cerc se țin comunele Variaș, Hodoni, Mănăștur, Maj-láthfalva, Bărăteaz, Kétfél, Kistelep, Kis-Szt.-Péter și Chinez.

Cercul *Hidegkut* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Hidegkut, Zăbrani, Traunau și Alios.

Cercul *Lipova* alege 6 membri, aceasta comună singură formează un cerc de alegere.

Cercul *Másloc* (Máslak) alege 2 membri, de acest cerc se țin comunele Remetea-nemțescă, Charlottenburg, Altringen, Bogda-Rigós, Buchberg și Comeat.

Cercul *Uffalu* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Uffalu, Chesintz, Sustarovetz, Hosuseu, Chelmac, Belotinz, Dorgoș, Petirș, Cuvșdia, Labașintz, Chizdia, Secaș, Crivobara și Vizma.

Cercul *Topolovețul-mare* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Hodos, Buzad, Aga, Hiiiaș, Paniova, Mélyádas, Chisetu, Ictar, Buidintz, Belintz, Șuşanoveț (Siclaș), Babșa, Șuștra, Topolovețul mic, Topolovețul-mare, Cralovetz, Stanciova, Herniacova, Theés, Lucaretz, Ianova, Iezvin, Bucovetz, Bazoș, Petrovaselo, Józseffalva și Gizellafalva.

Cercul *Recaș* alege 3 membri, această comună singură formează cerc de alegere.

Cercul *Gyarmatha* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Remetea, Ghiroda, Mosnitza, Giroc, Chișoda, Medves și Gyarmatha.

Cercul *Sânt-Andraș* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Terenteaz, Covaci, Új-Besenyő, Becicherecul-mic și Sânt-Andraș.

Cercul *Szakálház* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Mehala, Vadászerdő, Szakálház și Beregszó.

Cercul *Temes-Ság* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Freidorf (Szabadfalu), Utvin Sânmiclăușul-român, Parța și Șag.

Cercul *Buziás* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Buziás, Sinersig, Chăpăt, Bacova, Ohabaforgaci, Ficatar, Dragoești, Hitiaș, Racovița Sirbova și Silaș.

Cercul *Végyvár* (Rittberg) alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Sacoșul-unguresc, Niczkyfalva, Blăjova, Vucova, Stamora-română, Chevereșul-mare, Dragsina, Sacoșul-turcesc, Eötvös, Icloda, Uliuc, Unip, Végyvár (Rittberg), Cadar, Duboz, Berini și Cerna.

Cercul *Liebling* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Sipel, Liebling, Liget, Jebel, Voitek și Folia.

Cercul *Ciacova* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele: Ciacova, Petroman, Obad și Gilad.

Cercul *Detta* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele: Detta, Opatika, Birda, Sculia, Denta, Breșce, Omor, Sânjorsul dela mănăstire (Zárda-Szent György), Sânjorsul-cameral (Kincstári-Szent-György), Berecutza, Gataia, Moritzfeld, Șoșdia (Szód), Bucin, Geteniș, Percosova, Șemlacul-mic și Șemlacul-mare.

Cercul *Moravitz* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Moravitz, Stamora-nemțescă, Valina, Dezsánfalva, German, Gaiul-mic, Iamul-mare, Klopodia, Ferendia, Iamul-mic și Lătuș.

Cercul *Cudritz* (Temes-Kutas) alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele, Cudritz (Temes-Kutas) Srediștea-mare, Srediștea-mică și Marcovetz.

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás

măstru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricașle proprii din marmoră, granit, seynit, labrador etc., din pietre de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpatok.

Cercul *Varadia* alege 2 membri, de acest cerc se țin comunele, Mesici, Solcita și Iabuca.

Cercul *Vlaicovetz* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele, Vlaicovetz, Voivodin, Cutei, Todporani, Reșișor și Temes-Pauliș.

Cercul *Karolyfalva* alege 3 membri aceasta comună singură formează un cerc de alegere.

Cercul *Izbiște* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele, Iesenova, Chehfalva, Temes-Váralja, Temes-Miklós, Ulma, Izbiște și Furgeș.

Cercul *Temes-Straja* alege 4 membri, de acest cerc se țin comunele Oreșatz, Parta, Temes-Straja, Biserica-roșie, Nracevgai, Cușici, Crușitza și Rebenberg.

Cercul *Gerebentz* alege 3 membri, de acest cerc se țin comunele Pălanca, Gerebentz și Gaitășor.

Cercul *Cubin* alege 4 membri, aceasta comună singură formează un cerc de alegere.

Cercul *Bavaniste* alege 6 membri, această comună singură formează un cerc de alegere.

Cercul *Deliblat* alege 5 membri, de acest cerc se țin comunele Mramorak, Deliblat, Plositz, Csalia, Dubovatz și Temes-Sziget.

Cercul *Biserica-Albă* alege 12 membri, comuna aceasta singură formează un cerc de alegere.

Din Bihor.

Rezultatul alegerilor la comitat.

Ne stă în puțință să alegem adecă — după cum am arătat — 77 membri români la comitat. Aceasta era cu drept, aceasta era cu cuviință. Ținând seamă însă de volnicile, siluirile, cu cari știam că va bate — partea contrară — din răspuțeri, cu oarba îndrăzneală a desnădăjduitorilor chiar, poarta încă ne destul de bine zăvorâtă și ferecată a sufletului țaranului noastru, ne uitând apoi nici mita, cu care vor unge cheile acestor porți — știind ei prea bine că mare parte din țaranii noștri vor uita cum luda de părere de rău că a primit mita, s'a spânzurat, — am știut că numărul ce după cuviință ne-ar compete, va fi redus.

Nădăjduit-am însă, că dacă și nu toți, dar cel puțin jumătate, cel puțin 30 să fie aleși. Nădejdea asta însă, precum spusei, puțin a lipsit de n'a fost cu totul nimic de realitatea nemiloasă. În loc de cel puțin 30, ne-am ales adică cu 17 și anume la: P.-S.-Mărtin: dr. A. Lazar, Mitru Șturle. Less: dr. Coriolan Papp. Gurbediu: Nic. Vașca, Crăciun Panea. Belfir: Costantin Serb, Ș. Cristur: Nicolae Roxin, dr. George Roxin. Vașcău: George Bogdan. Borod: Alexandru Munteanu a lui Vasile, Avram Bulzan, Ioan Papp, Simion Butiri, Teodor Papp, I. Perényi și la Tileagd: dr. D. Mangra și Iosif Tărău.

Mai tare, mai dureros ne a izbit însă dintre toate neizbânda din cercul Beiuș. Beiușenii, cei cari la ultima alegere de deputat ne au desghetat, ne-au încălzit sufletul, cei cari ne-au readus încrederea în noi înșine, cari ne-au potențat nădejdea, acei beiușeni, cari prin luptă îndârjită, prin foc și apă trecând au ales de ablegat pe dr. Lucaciu, acum la aceste alegeri n'au fost în stare să aleagă decât pe unul singur, întreg cercul, pe părintele din Cărpinet G. Bogdan.

La față rezultatul alegerilor e puțin, de fapt însă, de acest rezultat legăm multă nădejde. Când a pedepsit Dzeu pe cei din Sodoma și Gomora pentru fărâdelegile ce le-au săvârșit, între miile de locuitori ai acestor orașe, n'a aflat atâta drepti, câte cercuri de alegere s'au dovedit la noi cu adevărată credință. S'au aflat adecă 8 cercuri, pe cari nici înfricările și presiunile contrariilor, nici ispitirile, probele de mituire ale diavolului nu le-au putut abate din calea dreaptă, din calea cea adevărată. Laudă lor! O dovadă este aceasta că Dumnezeu nu vrea perirea, ci mântuirea noastră.

Și nădăjduim, că și cei aleși, deși puțini la număr, se vor arăta vrednici și vor sluji spre cinstea cercurilor care i-a ales. Nădejde tare avem, cu atât mai vărtos, cu cât mai toți aleșii sunt dintre puterile noastre celea tinere și vi-guroase, neșovăitori în credința și calea, care trebuie s'o țină.

Suntem convinși, că în sala comitatului Bihor vor și curății și premeni aierul mucegăit și otrăvit al nepăsării de până-acum cu aierul proaspăt, sănătos al interesării de toți și de toate, suntem

convinși, că vor deschide larg ferestrele acestei săli, ca glasul amărit și năcăjit al poporului dela țară, să străbată până la cei puternici. Suntem convinși, că cu intrarea dâșilor, va peri aierul slăbiciunii de până-acum, și vor ști face, ca toți să simtă, că în congregația comitatului Bihor sunt reprezentanți în sfârșit și de ai poporului român, care ca și celelalte neamuri își cere și pretinde lecuirea relelor și cinstirea drepturilor fiecăruia prin legi sfințite.

Și dacă cutareva din cei aleși și-ar uita de aceasta datorie, vom ști noi modul să-i reîmproșpătăm în memorie.

Despre cauzele, cari au pricinuit rezultatul puțin la aceste alegeri, cât și despre dragostea ce ne-a arătat-o contrarii, voi scrie în nrul viitor.

Săcădătanul.

Dela Cernova.

Scene sfâșietoare. — Nu le mai trebuie preot ungar!

»Budapesti Hirlap« (dela 30 Oct.) scrie:

»Lucruri triste se pot vedea acum în Cernova... Nu numai cei omorâți sunt jertfe, ci sufer cei vii, copiii orfani, ai căror părinți au fost împușcați în lupta din stradă. Au fost omorâți între alții un tată și o mamă, pe urma cărora au rămas șapte orfani... Deocamdată fișpanul a signat un ajutor de 200 coroane pentru ei. E puțin atâta pentru acei orfani. Apoi mai sunt și alți mulți orfani în sat«.

Tot numitul ziar spune că Miercuri au mai adus în sat 50 jandarmi. De ce? Să mângăie pe cei orfani și îndurerați?

Miercuri au fost înmormântați 8 dintre cei omorâți. Fără preot însă. *Slovacii nu mai vor să primească în casa lor preot ungar. Bine fac! Preotul de numele căruia se leagă vărsare de sânge și omor, n'are ce căuta la altar!*

Omorul dela Lipova.

În nrul 211 al ziarului »Lupta« — un individ căruia i-a fost rușine să se subscrie, a rugat telegrafice redacțiunea, că până când nu va sosi dela dânsul informațiune fidelă despre cazul trist din Lipova — al cărui urmare a fost răpirea mamei dela 3 copilași mici, — să nu publice nimic despre acest caz.

Ca unul, carele știu pozitiv, cum s'a întâmplat faptul, am așteptat informațiunea respectivului individ, care precum văd — deși zicea — că informațiunea a trimis-o încă atunci express, s'a decis, că decât să continue cu minciuna, mai bine tace; poate a revocat și informațiunea trimisă express.

Cunoscătorii împrejurărilor locale, știu prea bine, că prin relatarea fidelă a acestui caz grav — vieța socială și înaintarea acestui cerc — câștigă nespun de mult.

Servind acestui interes, în locul prietinelui intim al redacțiunii »Lupta«, care a promis informațiunea, în fir cronologic, voi descrie eu cazul așa precum s'a întâmplat:

Culesul viilor din Lipova, s'a făcut în anul acesta la 7, 8, 9, Oct. st. n., iar pe 10 Oct. n. a rămas cu culesul numai vestitul protopop V. Hamsea. Cum a decurs culesul — nu știu, — dar în seara aceea am fost și eu la via mea din vecinătatea protopopului și a părintelui I. Cimponer. Terminându-mi lucrul din colna mea, înainte cu ceva de 7 ore seara, am trecut în colna părintelui Cimponer, și numai decât veni acolo o femeie (Floare Borca) trimisă de protopopul Hamsea, să ceară vr'o 3 litre de vin dela I. Cimponer, căci al lor s'a gătat, la ce eu glumind am zis femeii: »trimiteți goștii acasă, că destul le-a fost« — și cu aceasta am plecat iarăș la colna mea. Deloc a venit acolo învățătorul I. Putici, și vorbind noi, îl întreb: »Cum merge petrecerea?« »Excelent!« îmi răspunse el. Continuând noi cu vorbele, într'aceste vine în grabă mare servitorul părintelui Cimponer și zice: »Vină iute dela Putici, că dl prota a pușcat pe d-na d-tale în foale«, — la ce noi ne-am uitat unul către altul, și zice Putici: »Poate nu pot petrece fără mine!«

du te voiu veni și eu! »Ba nu, zise servitorul, vină! vină! că nu e »bine«. Atunci am zis învățătorului, du-te! și dacă e glumă, glumă să fie, dacă nu, atunci mă avizează. Când iese Putici, întră gornicul Crișan, care n'a știut încă de nenorocirea întâmplată și mi zice: »Să vezi dle cum au bolânzit domnia dincolo«. Abia sfârși vorbele — gornicul, — vine ca din pușcă comptabilul »Lipovenei« I. Ciugudean — zicându mi: »Vină iute dela dr., căci prota a împușcat în foale pe doamna Putici«.

Eu de loc am și plecat.

La colna protopopului eră liniște mortală, vr'o câțiva oaspeți, — între cari eră și executorul Orosz, — stăteau ca niște încrămeniți.

La întrebarea mea: »Pentru D-zeu! ce s'a întâmplat aici?« îmi răspunde Orosz, zicând de tot iin: »Az ôreg«. În colnă am găsit pe doamnele: Dr. Cioban și Savici notăreasa, cari încă erau palide ca marmora — iar nefericita doamnă Putici, eră întinsă pe divan, aveă dureri grozave, fața palidă, și suferindă — și îmi zise: »Mor, dle dr.« Vizitând eu rana, numai decât am constatat, că plumbul venind din apropiere, a intrat în partea dreaptă a pântecelui și e în abdomen.

Toată lumea ar putea ști și cunoaște caracterul protopopului Hamsea, — atâta răutate însă, n'am presupus în dânsul, și nici altul n'ar fi putut presupune, — să nege și în acest caz mărturisirea adevărului. Dacă presupuneam așa ceva, atunci momentan făceam pe judele investigator și așa nimiceam posibilitatea nefericitului făptuitor, ca prin negarea faptului să și agraveze pedeapsa, și să aducă în așa poziție neplăcută pe foștii oaspeți. Însă știind eu din 3 martori, că cine e făptuitorul, și văzând fețele palide și pline de spaimă a oaspeților, și nizuința acestora de a mângăia și păzi pe protopopul, ca să nu se sinucidă — numai atâta am întreat: »Barem spuneți mi, doamnelor, cum s'a întâmplat?« (că cine-i? — știam toți!) La ce mi-s'a răspuns: »La masă dela dr. din distanță ca vis-à-vis peste masă, din revolver nr. 12«. Intorcându-mă către d-na Savici i-am zis: »Asta moare«, și numai decât am făcut dispoziție să vină trăsura, să coboare în oraș pe nefericita, și să avizeze pe ceilalți medici să ne aștepte pregătiți de operație, să scoatem plumbul din nefericita.

Ieșind dela rănita, ca să merg la colna mea, să mă pregătesc a veni jos, văd pe dr. Cioban și păr. Cimponer și ei înspăimântați, am chemat la o parte pe Cimponer și îi zic: »frate Părinte! cazul e grav, d-na Putici moare, spune-i protopopului, să nu se teamă de mine, eu n'am venit aici ca dușman ori prieten — ci ca medic; eu cât se poate îl voiu cruța, dar spune-i, că mâne de loc să abzică de preoție«. — Bine! zice Cimponer, tocmai la acestea voiam să te rog și eu — în numele lui.

Reîntorcându-mă apoi dela colna mea, am instruat 2 oameni cum să ducă pe rănita în trăsura — iar dlui Putici i-am dat avizul în scris pentru dr. Masznyik, cu care plecând d-sa pe jos, și predându-l d-rului Masznyik în prezența lui dr. Perlusz, — i-a întâmpinat cu vorbele: »Așteptați, că dr. Halic aduce jos soția mea, pe care a împușcat-o protopopul în foale« — apoi am plecat spre oraș — înapoia noastră veniau oaspeții în liniște mortală.

Sosind la spital — eu, dr. Masznyik, dr. Perlusz și dr. Rudnean (ginerel protopopului) până la 2 ore după miezul nopții am săvârșit operația, căci numai așa era posibilă vindecarea, — dar nu ne-a succes a găsi plumbul, numai un intestin spart, care s'a și cosut, și încât s'a putut s'a desinfiat și abdomenul.

Sâmbătă dimineața cercetând eu bolnava, m'a întâmpinat cu cuvintele: »Dle dr.! eu mor! ochii îmi sunt împăinginați«.

Nu mult după aceasta (cam la 7 ore și jumătate a. m.) am fost avizat să merg din nou acolo, dar atunci pentru aceea, ca să constat cazul dureros al morții. Fiind la noi târgul săptămânal, în zi de Sâmbătă, și piața plină de oameni, când au sunat clopotele pentru răposata, — aproape toți au presupus că pentru cine frag clopotele, căci se lățise vestea ca fulgerul prin cerc, că »protă a împușcat pe învățătorita« — și te cuprindeau fiori — văzând pe mulți descoperind capetele și făcând sămnu sfintei cruci — zicând: »Doamne! descopere pe ucigașul. Doamne bate-l!«

Sâmbătă după amiază, s'a întâmplat secționarea

rea prin dr. Masznyik, dr. Perlusz, fiind și eu de față. S'a constatat, că plumbul a intrat din distanță mică — de 2—3 pași de-a dreapta, din jos în sus, pușin spre stânga; a trecut prin intestine în 7 locuri și s'a oprit de-a stânga uterului în abdomen (plumb de revolver nr. 12).

Duminecă după amiază s'a făcut înmormântarea, celebrată cu pompă orientală de protopopul Putici, și preoții I. Cimponer și Fl. Roxin.

Fost-a la această înmormântare atâta lume, încât nu se mai știe de așa mulțime la înmormântări: preoți, aproape toți învățătorii din cerc, popor nu numai din Lipova, ci și din jur, și nu a fost ființă care să nu fi lăcrimat, văzând pe soțul răposatei cu copilașul mai mic purtându-l pe brațe în urma sicriului.

Notez, că atât după practica ceremoniilor noastre, cât și după uzul de aici, — »iertăciune nu s'a rostit« — deși mulți așteptau.

Joi în noaptea nenorocirii, am rugat pe dr. Cioban, ginerile protopopului — ca în familia lor; să înștiințeze cazul la locul competent, ca să nu fie eu constrâns a face aceasta din oficiu. Cazul l-a înșinat deci dr. Cioban. Cercetarea s'a început Vineri după prânz, ascultându-se întâi rănita — din partea judei investigator, premergând acesteia vizitarea oficioasă a rănitei din partea drului Masznyik. Protopopul a fost ascultat cu cruzare numai Duminecă.

Poporul, și cu deosebire inteligența atât cea românească cât și cea străină — așteptau cu tot dreptul — ca ucigașul să-și mărturisască faptul — precum și dela martori așteptau să fasoneze așa cum au lansat ei vestea uciderii în seara întâmplării, pentru că s'a constatat că la nici unul din oaspeți n'a fost armă ucigătoare, ba, notarul Savici a dat chiar și bani gornicilor să meargă de pe acolo, și să nu mai puște.

Sâmbătă, în loc să auzim că ucigașul și-a recunoscut fapta sa, se vorbea că e pus totul la cale, ca să se aslupe toată treaba; ba, și jandarmilor li s'a predat un alt revolver nr. 7 afirmându-se, că cu acela a pușcat prota toată ziua.

În loc să imiteze pe un simplu șvab, care nu cu mult înainte de acest caz, și-a împușcat servitorul iarăși în vie tot din nebagare de seamă, însă fără să fie știut servitorul cine l-a pușcat, s'a dus șvabul și i a spus de loc »eu te am pușcat«, și tot așa mi a spus și mie și judei investigator.

Comparație instructivă!

În fața intențiunii de a acoperi adevărul, chiar și în cazul uciderii unei ființe omenești — așa cuget eu, — că în fiecare om se revoltă simțul bun; dar cu toate acestea, dacă nu cunoștea cazul acesta și poporul de rând — posibil, că și-ar fi găsit vre o ușiță ucigașul, prin care să fugă. Dar așa cei chemați suntem de obligați a mântui ce se poate ș. a.; credința poporului în conducătorii săi, în biserică, în preoție, în izbânda adevărului și pedepsirea păcătoșilor.

Deci subscrișul, împreună cu dr. Marta, dr. Mișici, G. Antonovici, Marienescu, A. Savici și I. Tuducescu, după ce auzisem, că protopopul Hamsea nu s'a lăsat capabil de fratele său A. Hamsea, nici de dr. Putici și dr. St. C. Pop și notarul Savici, cari l-ar fi persvadat ca să mărturisească adevărul, — ci prin un individ nesubscris a rugat zărele să tacă încă, până se va hotărî să spună, că: »da! eu am fost, sau că nu știu cum s'a întâmplat, poate că eu am fost!«

Luni dimineața am înaintat Ven. Consistor un petiț, aciuând zărele cu primele notițe aduse despreucidere, și am cerut să binevoiască a lua la cunoștință acest caz, și a face cercetare.

Nu pot retăcea caracterizarea ce ni se face din acest caz trist din partea străinilor, exprimându-și disprețul față de capul tractului — ne zic: »Ce vreți voi! se vede ce oameni sunteți, când și șeful tractului — preot — minte; așisderea și mărturiile înrolate din clasa voastră inteligentă«.

Cum să le răspundem acestora? Nu știu, căci Doamne, negre suflute trebuie să fie acelea, cari neagă ceea ce văd, simțesc și știu; iar acela, în mâna căruia a fost arma — afară de cazul că ar

fi fost mort de beat, ceea ce nu se afirmă, — e imposibil, să nu știe de momentul descărcării armei și de rezultatul văzut imediat, căci altă pușcătură nu s'a auzit.

Marti am fost chemat și subscrișul la judele investigator și am descris cazul ca și mai sus.

Tot Marti, la 11 ore ore, s'a făcut investigația și în fața locului la vie, pofțiți fiind acolo toți oaspeții dela cules.

Afară de oaspeți am fost la acea investigație: eu, ca medicul care am dat primul ajutor nenorocitei, dr. Masznyik, dr. Perlusz, ca experți, 2 jandarmi, 1 polițist și judele investigator.

Judele îi puse frumos pe după masă, precum au șezut în sara nefericită, și anume: În frunte protopopul-pușcător, de a dreapta sa I. Ciugudean, comptabil la banca, unde Hamsea e director executiv, apoi: I. Cimponer membru în direcțiune la »Lipovana«; notarul Savici membru în direcțiune la »Lipovana«; și așa continue: d-na Cimponer, d-na notăreasă Savici — loc gol — unde a șezut d-na Putici, apoi: familia Orosz: domnul, doamna, d-șoara și d-șorul (executor la jud); Tanasie Putici cancelist la dr. Cioban; Balta cand. de advocat la dr. Cioban; d-șoara Cimponer, Roșu compt. la »Lipovana«; d-na și dl dr. Cioban, ginerile protopopului și membru în direcțiune la »Lipovana«.

Oaspeți au mai fost la cules seara și G. Cornea, scrietor la dr. Cioban și Montani, jurist și fost cancelist la dr. Cioban, dar la investigație nu a fost de față.

Au mai fost la cină, dar s'au dus acasă înainte de catastrofă: d-na protopopeasă și fata ei, soția lui dr. Ruduean.

Am notat pe toți câți s'au goștit la culesul vestitului protopop. — deci nu toată inteligența română din Lipova, precum scriau unele ziare.

La aceasta investigație s'a constatat din faziunile martorilor, că afară de galantul gazdă, nici un oaspe nu a avut armă, și nici altă armă nu a fost în apropiere pe timpul catastrofei, căci dl Savici plătișe pe gornici să meargă de pe acolo să nu mai puște. Protopopul Hamsea a pușcat sub durata unei mai de multeori, căci avea revolverul în buzunar și pușcă când îl îndemna voia și pofta inimii.

În dosul mesei jos, unde a șezut protopopul Hamsea, s'a găsit loc afumat de armă, în direcțiunea către locul, unde a șezut d-na Putici, și experții au fasonat la protocol, că acela a pușcat pe d-na Putici, care a șezut acolo, și partea aceea din masă s'a tăiat și alăturat la acte drept corpus delicti. Jandarmii au găsit în colnă la vie și sub masă, unde a șezut prota, pătoare goale de revolver Nr. 12, deci e lucru clar că n'a pușcat prota cu revolverul Nr. 7, precum s'a înșinat d-na. Gornicii n'au pușcat cu revolvere, ci cu puști.

Din cele enarate până aci reiese faptul de tot evident, că ucigașul n'a putut fi altul decât prota Hamsea, pentru că la caz contrar, oare nu săreau oaspeții în seara aceea, să caute pe ucigaș? Lucru firesc că era alarmată toată Lipova încă în noaptea aceea, să caute pe ucigaș!

Altcum ce să presupunem despre inteligenții oaspeți, când în loc să sară să caute pe ucigaș — au stat locului, și în loc de alarmă, era liniște, în loc să strige: unde-i, prindeți-l, se osteneau într-un mângâierea gazdei!

Și dacă n'a fost Hamsea făptuitorul, cum de s'a bolnăvit de nu putea ieși la stradă în zilele următoare? Sau nu cuteză? Sau cum le-a venit în minte, fără motiv, la oaspeți, că tocmai pe gazda casii, pe prota să-l vestească de ucigaș, când puteau să vestească, că doar vre-un »anarhist« a ucis pe învățătorul. Sau, aceasta e caracteristica omului vinovat?

După ce a văzut, că judele investigator îi dă libertate să iasă din arest, (locuința sa) în care voluntar a șezut și după ce s'a înmormântat nefericita pușcată.

Mercuri l-am văzut mergând la bancă, la care și până aci mai mult a alergat decât la biserică — și de Mercuri umbliă regulat la bancă, să asculte zăruitul drăgălaș al banilor.

Poporul așteptă cu nerabdare urmările cercetării, nu atât a forului civil, cât a forului bisericesc!

Vineri, în 18 Octomvrie n. cerând legătură telefonică cu Consistorul arădan, am întrebat, ce va fi cu cercetarea, ce au cerut-o lipovenii? Mi-s'a răspuns: că Ven. Consistor a dat protopopului Hamsea un concediu de 6 luni. Că pe ce bază, pe ce dispoziție — a nu știu cărora sf. canoane se dă concediu de 6 luni în astfel de cazuri la un preot acuzat cu ucidere de om — nu știu! Dar am declarat, că, responsabil pentru o eventuală expresie a indignării poporului în contra lașului ucigaș, la cazul de ar intră în biserică, să o poarte Ven. Consistor! Pentru că poporul e foarte infuriat — și zice: »vedem că numai Dumnezeu face dreptate. Întâmplarea aceasta e o bătăie alui Dzeu!«

Concediatul umbliă pe stradă până la bancă cu capul pe sus, par'că se joacă cu judecata oamenilor și alui Dumnezeu.

Se mai aude ici-colea și aceea că: »il vor penzionă«. Firește, numai să rād îmi vine de naivitatea oamenilor; au doară un ucigaș mai poate purtă reverendă? Darul preoției nu se ia dela un ucigaș? Căci ucigașul tot ucigaș rămâne, fie că a pușcat cu voia — fie că fără voie — eu nu cunosc altă expresiune pentru cel ce a omorât om, ori cari ar fi împrejurările!

Apoi întrebarea nr. 1 pe cine să penzioneze? (pe un ucigaș?) nr. 2. din ce fond? (sau are Consistorul fond de disponibilitate fără statute?)

Deci, cutez să afirm spre liniștirea celor interesați, că mă încred în viitoarea judecată a Ven. Consistor, și așa ceva nici vorbă, să se poată întâmplă, dacă cumva Ven. Consistor nu-i trebuie protă ucigaș și biserică fără credincioși.

Iar protopopului Hamsea îi aduc aminte unele, ce văd că nu le mai știe:

Mi-ai promis odată, că împlinești un fapt pentru repararea cinstei și onoarei D-tale! (știi când cu alegerea de membrii comunali și episcop). Nu ți-ai ținut cuvântul.

Întreabă-ți conștiința de o mai ai — ce ai promis lui Mits... (știi, atunci, cu alegerea crâșnicului) și nu ai împlinit!

Proșterne-te la pământ și-ți spovedește conștiința, să vezi la câți ai cătrănit zilele? Cum ți-ai împlinit datorințele pe această lume, ca: protopop și preot?

Știi, că greu vrei suspină răspunzând la aceste întrebări!

Te rog în interesul preoției și mai ales a păcii și a religiozității poporului de D-ta rău păstorit, aleargă până încă nu e târziu la Preașfântul și îngenuchind pleacă-ți capul (cred că îți va fi greu, căci Doamne! tare pe sus îți plăcea să-l porți) și spovedește-te și recunoaște, că din mâna D-tale s'a descărcat arma, al cărei plumb a răpit mama dela 3 copilași nevinovați, — căci eu jur pe sfta Evanghelie, că D-ta ești ucigașul!

Nu mai ai nimic de pierdut vestitul! Căci prin negarea faptului ai pierdut, și condolența tuturor celor ce te-au cunoscut, căci, condolența ce o simțiau toți față de D-ta s'a prefăcut în dispreț.

Mântuește-ți (de s'ar putea) sufletul, până nu ajungi la tronul ceresc!

La ori ce caz însă să știi, că: »D-zeu nu bate cu băta«.

Lipova, 26 Octomvrie n. 1907.

Dr. Aureliu Halic.
medic.

În interesul adevărului, ne-am simțit datori să publicăm articolul de mai sus. El vine nu cu o părere numai a dlui autor care subscrie, ci este un echou al credincioșilor bisericii române din Lipova. Ni se vestește că spiritele se agită și ni s'a pus în vedere că dacă nu stăm noi la dispoziția opiniei publice, mulți s'ar simți siliți a merge la presa străină. Credem mai nimerit, ca orice discuție și lămurire să se dee în presa noastră și dupăcum am publicat — ultima oară-

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cetit aceste anunțuri.

cele ce ne-a comunicat dr. A. Cioban, ginerele domnului V. Hamsea, așa ne simțim datorii a da loc și scriselor de mai sus, ale unui martor ocular, care arată foarte clar de ce se simte îndemnat a lua cuvântul. *Redacția.*

Din România.

Pentru țărani. Toți membrii comisiunii parlamentare au primit câte o invitație din partea prezidenției consiliului de miniștri, de a se întruni luni dimineață la orele 10 în localul Senatului.

Vor fi prezenți toți d-nii miniștri.

Dl Dim. Sturdza, președintele consiliului, va ține un discurs asupra gravității chestiunii agrare, și asupra situației generale, după care va prezenta comisiunii ante proiectele elaborate împreună cu anexele, cari formează o sumă de dosare. Comisiunea parlamentară se va constitui imediat și în ședința următoare va începe lucrările.

Dezbaterile vor fi secrete.

D-nii senatori și deputați cari nu fac parte din comisiune, vor putea azista la lucrările ei.

De trei zile se țin zilnic câte două consilii de miniștri.

Aceste consilii sunt exclusiv consacrate rezolvării chestiunii țărănești.

Ele vor continua și zilele următoare acasă la dl Emil Costinescu.

Contrar știrilor luate din vânt de »Epoca«, cea mai deplină armonie domnește în sferile diriguitoare ale partidului național-liberal în ce privește opera mare de reforme sociale și economice semnalată prin manifestul dela 13 Martie.

*

Direcțiunea generală a serv. sanitar a pus din nou în vedere autorităților și agenților săi din județele de pe malul Prutului să-și îndoiască vigilența contra invaziunii holerei, care s'a semnalat în mai multe localități din Basarabia.

Numărul medicilor din punctele de observație a fost înmulțit; apoi pe toată linia Prutului au fost trimise trupe suficiente pentru pază.

Prin preoți și primari s'a recomandat țăranilor individual să nu bea apă din gărlă, care poate fi un agent de contagiune a holerei.

*

Vaporul »Dacia«, al S. M. R. care a fost pus în serviciul liniei orientale este după cum se știe unul din cele mai frumoase vapoare ale S. M. R.

Lucrările cunoscutului pictor Costin Petrescu decorează în mod admirabil sala principală a noului vapor.

Piesa principală este de sigur admirabilul tablou »Dacia«, o femeie dacă, ce se ridică viguroasă, pe ruinele unei cetăți.

Acest tablou este neîndoios, una din cele mai fericite creațiuni ale pictorului nostru.

Din străinătate.

Duma cea nouă. Stolypin a declarat, că noua dumă se va ocupa în prima linie cu bugetul, în chestia agrară și cu toate chestiile, cari au darul de a liniști țara. Nici unul din partide nu va fi potrivit pentru a sprijini guvernul. De aceea guvernul va încerca să constituie un nou partid din monarhiști și octobriști.

*

Revoltă într'un regiment. Vladivostok 29 Octomvrie. »Agenția Westnik« află că azi dimineață o parte dintre soldații batalionului de minori, condus de agitatori sosiți noaptea și de un grup de civili, au atacat cazarma locală, unde două companii ale unui regiment de vânători au respins atacul cu focuri de tun și de revolvere. Insurgenții s'au împrăștiat și au depus armele.

Doi ofițeri și doi sergenți din batalionul de minori au fost răniți, un soldat din același batalion a fost ucis; un soldat din vânători a fost de asemenea ucis. Dintre insurgenți au fost 2 uciși și 5 răniți, a mai fost ucis și un agitator civil.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 1 Noemvrie. n. 1907.

— **Știre personală.** Dl dr. N. Oncu a sosit ieri seara dela Budapesta, unde a participat la mai multe ședințe ale camerei. Dl V. Goldiș, deputat, deasemenea se află în Arad.

— **Altul!** Pentru a mai adăoga la probele de solitudine ce procurorul are pentru înfundarea în temniță a »agitatorilor«, ieri curtea cu jurați a osândit la **6 luni temniță și 500 cor. amendă** pe dl dr. D. Lascu, pentru un articol publicat în »Tribuna«, în care veșteja cu asprime furia asiatică a funcționarilor din Bihor. În acest articol procurorul și curtea au văzut — agitare.

La proces a asistat lume multă și în cercurile române a făcut impresie profundă faptul că s'a dat 6 luni unui acuzat nepe-depsit până acum.

— **In amintirea lui Șaguna.** Aflăm — scrie »Lupta« — că dl dr. Ioan Lupaș, profesor la seminarul din Sibiu, pregătește pentru aniversarea de 100 de ani dela moartea mitropolitului Șaguna, o lucrare mai întinsă despre marele bărbat al bisericii și neamului nostru, lucrare la care își vor da concursul și alți scriitori de seamă ai noștri.

— **Leo Veisgelberg,** publicist maghiar de frunte, un redactor al ziarului »Pester Lloyd« s'a sinucis ieri în redacție.

— **Preot român kossuthist.** La adunarea populară din cercul Beregul-mare, reprezentat prin Barta Ödön, preotul român gr. cat. Emil Ștefan a înaintat motiune, prin care se votează încredere și mulțumită deputatului pentru ieșirea din partid și pentru păzirea credincioasă a steagului kossuthist. Fie-i rușine.

— **Dela alegeri.** Deoarece în acest cerc sunt toate trei comunele locuite de naționalități partea cea mai mare germani (Gyertyámos) apoi români (Bobda) și sârbi (Néneth) au candidat nemții cu program național, pe cari atât românii cât și sârbi i-au sprijinit, însă tot acestora nu li-a convenit persoana unuia dintre candidați și din neînțelegerile ivite între poporeni ademeniți de cei dela putere, a căzut acesta, iar contrarii folosindu-se de ocaziune au reușit cu un candidat al lor, astfel s'a ales un naționalist în persoana lui Ioan Röser jun. vice-prezidentul dela »Ungarländischen Deutschen Nationalpartei« și durere, un 48 ist al cărui nume mi e scârbă a-l aminti.

— **Convocare.** Despărțământul protopopesc Buteni al »Reuniunii învățătorilor români din protopopiatele aradane I—VII« își va ține adunarea de toamnă Sâmbătă, în 27 Octomvrie (9 Noemvrie) a. c. în comuna Dieci, — la care toți membrii despărțământului și sprijinitorii școliei sunt poftiți a participa. Bodeși la 13/26 Octomvrie 1907. *Nicolau Boșcaiu*, președinte. *Ioan Roșu*, secretar.

— **Societatea de lectură** a elevilor școlii com. sup. gr.-or. române din Brașov s'a constituit pe anul școlar 1907/8 în modul următor: Președinte prof. I. Pricu; vicepreședinte D. Marcu III com.; secretar G. Bucșa III com.; vicesecretar P. Popa, II com.; cassar V. Herlea, II com.; controlor V. Govna II com.; bibliotecar N. Cabas, II com.; vicebibliotecar C. Pop, I com.; și econom D. Androne I com. În comisia literară s'au ales D. Sgăvârdea III com.; I. Iosif, III com.; Șt. Năvrea, III com.; G. Poprica, II com.; G. Stănescu, II com.; și V. Voicu I com.

— **Din Caransebeș** ni se scrie: De un timp încoaci foile germane din capitală precum și cele din străinătate nu aduc nici o știre despre osândirea vre-unui periculos agitator naționalist sau socialist.

Nu e greu d'a presupune că măritul guvern, aflând cât de revoltată e străinătatea de guralivul liberalism al patriei noastre s'a adresat către foile amintite, dând totodată și vestitei corespondențe telegrafice ungare ordin, să nu vestească nimica despre osândirea vre-unui urgisit agitator naționalist sau socialist.

Se pare că guvernul nostru în naivitatea lor iau pilda în toate dela frații lor în simțeminte, dela muscali.

— **Kerekes Pál,** impletitorie de ciorapi cu mașina, Arad, Kossuth u. 66.

— **Săpun de viorea de Parma.** Sub această numire de câțiva ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare se nu întrebuințeze acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăți 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek și Weisz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

Ultime informațiuni.

Pentru frați! Praga, 1 Noemvrie. În toate orașele țării s'au deschis colecte pentru victimele dela Cernova. Ziarele scriu revoltate contra vărsării de sânge a slovacilor.

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 1 Nov. 1907.

INCHEEREA la 1 ORĂ :

Grâu pe Apr. 1908 (100 klg.)	25.14—25.16
Secară pe Apr.	23.54—23.56
Ovăs pe Apr.	17.04—17.06
Cucuruz pe Mai 1908	14.32—14.34

INCHEEREA la 4 ORE :

Grâu pe Apr.	25.18—25.20
Secară pe Apr.	23.58—23.60
Ovăs pe Apr.	17.06—17.10
Cucuruz pe Maiu 1908	14.34—14.36

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul :

Grâu	
De Tisa — — — —	22 K. 85—24 K. 50 fil.
Din comitatul Albei — — —	23 » 35—24 » 30 »
De Pesta — — — —	23 » 15—24 » 30 »
Bănățenesc — — — —	23 » 20—24 » — »
De Bacica — — — —	23 » 35—24 » 15 »
Săcară — — — —	22 » 05—22 » 30 »
Orzul de nutreț, cvalitatea I.	15 » 80—16 » — »
» de cvalitatea II — — —	15 » 60—15 » 80 »
Ovăs » » I — — — —	16 » 40—16 » 20 »
» » » II — — — —	— » ——— » — »
Cucuruz vechiu — — — —	— » ——— » — »
» nou — — — —	14 » 35—14 » 50 »

Poșta Redacției.

George Maxim. Avrig. Am primit 12 cor., ca abonament până la 1 Ianuarie 1908.

Redactor responsabil **Ioan N. Iova.**
Editor-proprietar **George Nicbu.**

A V I S.

Gaut pentru fiica mea în etate de 16 ani absolută de 4 clase medii, ocupație de birou sau ca educatoare de copii, pre lângă pretensiuni modeste.

ELENA GRECU, Nășaud.

Haltenberger Béla,

văpsitorie de haine, curăţitorie chimică și fabrică de spălat în aburi.

◆◆◆ KASSA. ◆◆◆

Se curăță sau se vâpsește cât se poate de frumos, haine de iarnă, blănării, haine de dame, bluse, toalete de bal.

Jachete de piele descolorate, se vâpsec într-o culoare închisă trairică.

Gulerele și manșetele, se curăță și se fac albe ca zăpada, fără chlor.

In casuri de doliu, se vâpsec imediat hainele în negru.

Firma pune mare preț pe expediarea cât se poate de repede și punctual **pe poștă și în provincie.**

Odăjdii bisericești, brodăriile se curăță frumos și multă îngrijire.

Economisește multă

oboseală, timp și lemne

fiecare menajeră care spală rufele cu

pravul de săpun

pentru spălat

arătat de mine, și rufele se fac curate și albe ca zăpada. La fiecare pachet e adăugat și un prospect.

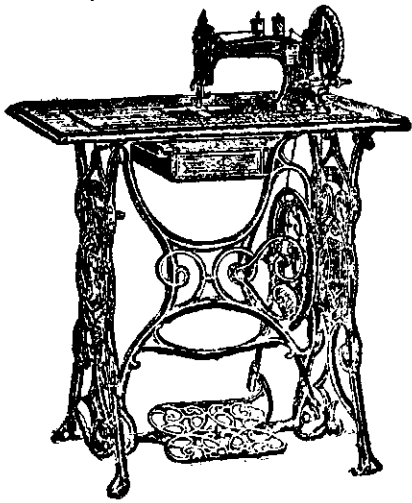
Prețul unui pachet 24 fileri și 12 fileri.

Se găsește la

Stefan Knezevits, Temesvár

Fabrik, Hauptgasse 25, „Zur Salzmühle.

Mașini de cusut Singer.

De tot noui cu 30 fl. și mai mult; expert reparate pentru familii și industrieși dela 12 fl. în sus le liferează pe lângă garanță.

Habán József, mechanist

Budapest, Almásy-tér 14.

— Prețuri curente ilustrate se trimit gratis. —
Correspondența în limba maghiară, germană și slovacă.

MOLDOVÁN M., croitor de bărbați și-a mutat prăvălia dela 1 Septembrie

pe Mátyás király tér nr. 24.

! Inștiințare! Am onoare a aduce la cunoștința clienților mei din loc și provincie că mi-au sosit noutățile de toamnă și de iarnă și stau la dispoziția on. cumpărători, eroi admirabil, prețuri ieftine, serviciu prompt. Cu deosebită stimă:

Moldován M., croitor de domni.

KOLOZSVÁR, Mátyás kir.-tér 24.

Fabrica lui

Luca K. Alexievits,

pegătitor de haine preoțești

UJVIDÉK

Recomandă atelierul său asortat cu tot felul de recvizite și haine preoțești de îmbrăcat în vremea slujbei în biserică.

Pregătește tot felul de icoane sfinte legate foarte frumos cu aur și mătăasă. Pregătește steaguri, prapore, și altele. Icoana mormântului lui Christos îl face foarte frumos.

La cerere trimite catalog și preț-curant gratuit.

Chugyik Sándor, B.-Csaba

Fabricant de cimbale.

Pregătește cele mai bune

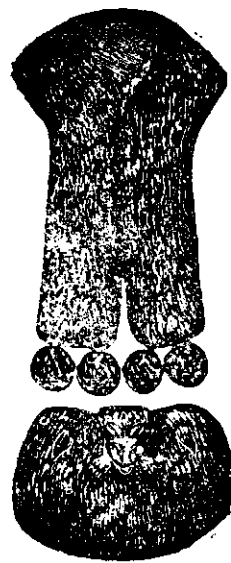
cimbale,

precum și

repararea tuturor instrumentelor

cu coardă

pe lângă garanție și prețuri moderate.

Weiszfeiler Sándor, blănar de lux.

Brassó, str. Kapu nr. 46.

Prăvălie exclusivă de blănuri preparate proprii în mic și mare.

Tine în magazin: Boauri (manșoane, manșete, bunzi, saci de picioare, paltoane scurte, căuist de pele și de stofă asortiment bogat.

— Se primesc comande, transformări, și reparaturi. —

Comandele din provincie se săvârșesc repede și prompt.

Bunzi de călătorit sau de picioare, ile dau împrumut; blănille cumpărate la mine se curăță gratuit.

Nici la o familie nu-i iertat

să lipsească gramofonul!

Prețuri foarte ieftine! Phonograful lui Edison dela 5 fl. în sus Gramophon cu plăci dela 9 fl. în sus. Automate pentru ospătari dela 35 fl. în sus. Suluri plăci duple mare asortiment. Noutăți Gramophon suruitor! Ilustrate cu cântece și note, bucata 20 cr. Catalog ilustrat despre Phonograph, Gramophon și Automate se trimite gratuit și scutită de timbru. Primesc tot felul de plăci întrebuințate sau le schimb după plac. Cel mai ieftin izvor de ajustare pe acest teren în întreaga Ungaria.

Tóth József,

comerciant de gramophone Szeged, str. Könyök nr. 3.

Correspondență în orice limbă.

Nouă plăci românești!

Puțin venit, mare circulație!

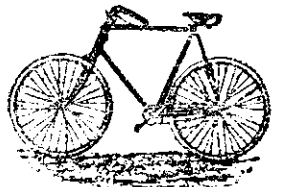
Nu este un cadou mai frumos decât un gramophon.

NEMECSEK VINCZE Szeged

Valéria-tér (palatul dr. Goldschmiedt)

Au **biciclete** cele mai bine sosit fabricate.

Mă rog a-mi visita depositul, este izvorul cel mai bun de cumpărat în părțile constitutive și **gumi**, email luciu și niclatură cu preț moderat, **mașini de cusut SINGER** și mașini pentru măiestri. In atelierul meu mechanic fac tot felul de articli de bransa aceasta și anume: **puști**, mașini grăitoare, mașini de brodat, utensilii artistice pentru ingineri și medici, lucruri de arthopedie și de tehnica electrică, telegrafuri de casă și orice fel de transformări.

Se pot cere și solviri in rate.

Liferantul de lumini de ceară a diezelei catolice din com. Bihor și Silágy.

INTEMEIAT LA 1835.

Frölich Jozsef pregătitor de lumini de ceară

NAGYVÁRAD.

Recomandăm în binevoitoarea a onor. public, fabricațiile sale de lumini de ceară, lumini de ceară de I-a calitate bucata 4.80 Cor. II-a calitate 4 Cor. III-a calitate 3 Cor. — Tot felul de lumini mai mici, albe, galbene sau colorate. — Lumini de ceară pentru comunie, albe și frumos aurite părechea dela 5 Cor. până la 100 Cor. — Cea mai fină tămâie din Egipt, prima 2.40 Cor. secunda 1.80 Cor. tertia 1 Cor. — Cel mai fin oleu destilat de flori în cano de tinichea indeosebi pentru biserică. Klgr. 96 fl. — Recomand luminile mele pentru altar, pregătite din steariu curat, ce nu picură și nu curg. Și cea mai bagatelă comandă se esecut prompt, pachetare nu se compută și dela 5 Klgr. în sus expediția e francață.

Adjustat cu mașini cu putere electrică.

Adjustat cu mini așcu putere electrică

Miere și țara găsită lumina... angă... cele mai mari

ȘCOALA DE POMI ȘI TRANDAFIRI a lui

Szabó István

UJ-SZEGED, Főfasor nr. 35.

Recomandă cam 140,000 bucăți de 1, 2, 3 și 4 ani, altoi inabilitați de meri, peri, gutui, naspolya, cireși, vișini, caiși și perseci, așa mai departe pruni și ringloți, în ecsemplare frumoasă și drepte, cu rădăcină sănătoasă.

— Pomii se pot comanda în tulpini mici, semi-mici și înalți. —

Prețul: 100 bucăți 40—60 cor. ecsemplare înalte pentru alu 100 bucăți 70—80 cor.

Trandafiri înalți, din pământ liber; diferite soiuri, 80—200 fil. Tufe de trandafiri nobilitați din rădăcină, din pământ liber ecsemplare frumoase, tari de soiurile cele mai bune bucata: 40—50 fil. — Trandafiri cari se urcă „Crimson Rambler“, în lungime 1—2 metri prețul unui ecsemplar 40—60 fil. — Teiu cu frunze mari, ecsemplare tari bucata 2 cor. — Pomii selbatiei 500,000 bucăți, cei mai mulți transplantați, se pot comanda meri, peri, Pronus Mirabolan, Pronus Mahalék, perseci de toamnă și galbeni, 1000 de bucăți 10—30 cor.

Mare asortiment de salcrâmi rotunzi și piramidați. Thuja Compacta și Piramidalis depozit mare în preț ieftin.

Vă rugăm să cereți catalog de nume și prețuri îl trimitem gratuit.

Grósz Nagy Ferencz, farmacist

DEBRECZEN, str. Șaș nr. 8.

farmacia „Arany egyszervu“.

Recomandă medicamente speciale preparate.

Numai există reumă!

Cine voiește să scape de ori ce soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul

Király Balzsam

al cărui efect vindecător recunoscut și de medici.

1 sticlă mare 2 cor. 65 fil. cu îndrumare. 3 sticle mari 6 cor. 65 fil. cu îndrumare, porto franco cu rambursă.

Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai eficace medicament.

Numai există reumă!**MEDICAMENT PENTRU VOPSIREA PĂRULUI**

în culori blond, brunet și negru. Efect la moment. O singură vopsire e îndeajuns, ca părul sau mustața o lună să aibă culoarea ce o dorește. Nu înaspresțe părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor., e de ajuns pe un an întreg,

Mare depozit de medicamente speciale din țară

și streinătate, articole de lux, bandage etc. etc. etc.

CEL MAI SIGUR MIJLOC DE ÎNFRUMȘETARE e**Crema de față Fáy-féle Arcz-Grém**

efectul e miraculos! Infrumșează, întinereste! Cel mai escelent mijloc contra pistriurilor a petelor ficat și a tuturor necurătenilor de față. Un borcan 1 coroană săpunul 1 coroană bucata. —

Depozit princ. de exped. Grósz Nagy Ferencz, farm. Debreczen.

GEORG KAPFER

măstru de sculptură în piatră.

Temesvár-Fabrik, Andrassy-ut 16 și Versecz, colț cu strada Kudsitz și Rathhaus.

și recomandă

magazinul de plăci de marmoră pentru mobile tot asemenea de

Monumente

atestat propriu

Având un magazin bogat, liferez mai ieftin ca ori ce concurență.

Recomandându-mă on. public, cu stimă

Georg Kapfer

măstru de sculptură în piatră

LENGYEL KÁLMÁN

.. .. FABRICANT DE INSTRUMENTE MUZICALE
IN CLUJ EGYETEM-U. NR. 1.

ATELIER SPECIAL DE INSTRUMENTE CU COARDE.

Violinele vechi de măestri și fabricațiune proprie, precum și violini, celuri și gurdune, instrumente cu coarde, franțuzești, veritabile italienești, germane și Weicholt, tocuri de violine frumoase de calitate mai fină și mai simplă, ținător de note și mare depozit de felurite părți de instrumente muzicale.

Pe baza studiilor câștigate aici și în străinătate se angajază să facă reparaturile cele mai complicate și le săvârșește cu multă dexteritate.

Atrage atențiunea care dă vioarel un ton moale, despre dovedirea aceasta servesc ratele scrisori de recunoștință.

Comandele în mare sau mic se expediază imediat.

Pe cei interesați îi primește cu plăcere în Kolozsvár (Cluj) în prăvălia din str. Egyetem nr. 1., precum și în atelierul din curte.

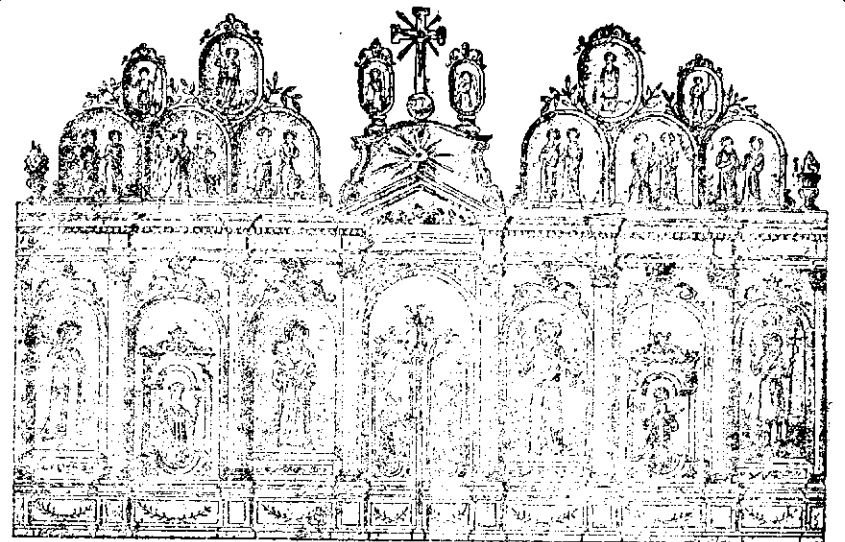
on. public muzical surdiena din Cluj, pe care dacă o așezi în vioare și cel mai slab instrument dă tonuri curate pline și puternice, mai departe lac de vioară fabricație proprie,

SZABÓ SÁNDOR

SCULPOR, AURITOR ȘI MĂSTRU DE ALTARE
SZATMÁR, BÁTHORY-U. 18.

Me angajez se fac

altare noi, amvoane, morminte sfinte,

Statui sfinte din piatră, lemn sau imitație.

Renovarea lucrurilor vechi o primesc cu prețuri reduse.

Tablourile noi de altare le fac cu ajutorul pictorilor celebri. În atelierul meu am un depozit de decoruri gata de biserici și odăi.

Mai departe atrag atențiunea onor. preoți să viziteze atelierul meu unde am gata icoane în reliefuri, cari reprezintă stațiunile lui Hristos pe Golgota.

Desenuri și proiecte trimit gratuit. — Pentru a ușura negocierile mă duc pe cheltuielile mele ori și unde. — Aurirea se face cu aur Catalin.